

דאמר מר, כבר שנינו לעיל, שהיתה רגילה לילד תאומים: יהודה וחזקיה בני רבי חייא, אחי, אחים תאומים היו.

וכן פזי וטוי בנות רבי חייא אהותא [אחיות א-טו תאומות היו].

ותמהינן: וכי לא מיפקדי נשים על פריה ורביה!?

והאמר רב אחא בר קטינא אמר רבי יצחק: מעשה באשה אחת, שהיתה חציה שפחה וחציה בת חורין, וכפו את רבה לשחררה, ועשאה בת חורין.

וקא סלקא דעתין, שכפו את רבה לשחררה כשם שכופים את האדון של עבד שחציו בן חורין לשחררו, היות ואינו יכול לפרות ולרבות.

כי לישא בת חורין הוא אינו יכול מפני שחציו עבד. ומאידך, לישא שפחה הוא אינו יכול, כיון שחציו בן חורין [וכפי ששנינו בגיטין דף מא].

ומוכח שאף אשה מצווה בפריה ורביה, שאם לא כן, למה יכפו את רבה לשחררה!?

אמר תירץ רב נחמן בר יצחק: לא משום קיום מצות פריה ורביה כפו את רבה לשחררה, אלא, היות והיא לא היתה יכולה להינשא, מנהג הפקר נהגו בה, שהפקירה את עצמה לחוטאים, ולכן כפו את רבה שישחררה, ותוכל להינשא.⁽¹⁾

הדרן עלך פרק הבא על יבמתו

שתישען עליו בזקנותה, ואת לחפור בו קבר? כלומר: הרי צריכה אני לבן, שיסעדני בזקנותי, וידאג לקבורתי.

אמר רב נחמן: כי הא — ודאי כפינן לבעלה שיגרשנה ויתן לה כתובה.

איתמר: יהודה וחזקיה, בני רבי חייא, תאומים היו.

אחד מהם נגמרה צורתו לסוף תשעה חדשים של ההריון. ואחר, נגמרה צורתו לתחלת שבעה.

יהודית — דביתהו [אשתו] דרבי חייא, הוה לה צער לידה.

ומשום כך, שנאי מנא [החליפה את בגדיה] כדי שלא יכירנה בעלה, ואתיא לקמיה דרבי חייא בעלה, ואמרה [שאלה]:

האם איתתא אשה מפקדא אפריה ורביה?

אמר לה רבי חייא בעלה: לא נצטוותה אשה על פריה ורביה.

אזלא, אשתיא סמא דעקרתא [הלכה אשתו, ושתתה סם המעקר את השותה], כדי שלא תלד שוב.

לסוף איגלאי מילתא [נודע הדבר].

אמר לה רבי חייא לאשתו: איכו ילדת לי חדא כריסא אחריתי [מי יתן ולא יועיל לך הסם, ותלדי לי עוד שנים בכרס אחד, מהרש"ל].

1. כתב המאירי: חציה שפחה וחציה בת חורין אינה ראויה לא לעבד ולא לבן חורין, ואם נראה

אכילתה "אכילת תרומה דבי נשא". כלומר, תרומת בית אביה. בת כהן שנישאת לישראל הרי זו אינה אוכלת בתרומה, ואולם אם נתאלמנה או נתגרשה זורע אין לה ממנו, הרי היא חוזרת לאכול בתרומת בית אביה, ופרטי דין זה מתבארים בפרק שלפנינו.

אשתו של כהן אוכלת מן התורה מיד כשנתארסה, ואילו מגזירת חכמים אינה אוכלת אלא לכשתינשא.

עבדו ושפחתו הכנעניים של כהן, וכן בהמתו של כהן אוכלים בתרומה.

בת ישראל שניסת לכהן ויש לה הימנו זרע קיים, אפילו הוא היה זר או פסול, הרי אמו או אם אמו אוכלת בתרומה, אף שבעלה אינו קיים. שנאמר "וכהן כי יקנה, ויליד ביתו — הם יאכלו בלחמו". ודרשו חכמים: הם "יאכילו" בלחמו.

ופרטי דין זה מתבארים בפרק שלפנינו.

ג. נשים הפסולות באכילת תרומה:

כל אשה שנעשית חללה מביאת פסולי כהונה, הרי זו אינה אוכלת לא בתרומת בית אביה, ולא בתרומת בעלה.

ונסתפקו האחרונים האם היא אוכלת בתרומה בשביל בנה מכהן.

התוספות נסתפקו האם "זונה" פסולה מתרומה הואיל והוקשה לחללה [ראה דבריהם בדרך לה א ומד ב]. ודעת כמה ראשונים היא שהזונה פסולה מן התרומה.

פרק אלמנה לכהן גדול

הקדמה:

אלו הן הנשים הפסולות להנשא לכהן:

כהן גדול אסור לישא אלמנה ובעולה.

שנאמר בכהן גדול "אלמנה וגרושה, וחללה זונה — את אלה לא יקח. כי אם בתולה מעמיו יקח אשה".

וכל הכהנים אסורים לישא גרושה [וכן חלוצה מדרבנן], ואשה זונה, או חללה.

שנאמר "אשה זונה וחללה לא יקחו [הכהנים]. ואשה גרושה מאישה לא יקחו".

הזונה האמורה בתורה, היא כל אשה שנבעלה לאדם שהיא אסורה להבעל לו.

[ולדעת רש"י, הכי קיימא לן. ונחלקו תנאים בדבר לעיל דף סא].

החללה האמורה בתורה, היא זו שנבעלה למי שהוא אסור בה משום כהונתו [פסולי כהונה], או מי שנוולד מביאה זו.

החלל פוסל בביאתו את אשתו, ואת זרעו אחריו, שנעשים אף הם חללים.

ואלו הם האוכלים בתרומה, בנוסף לכהנים:

בתו של כהן אוכלת תרומה [ונקראת

בה שהפקירה עצמה לזנות מתוך שאינה ראויה לא לזה ולא לזה כופין את רבה לשחררה.

עבדים, שיהיו ברשותו בתורת "עבדי מלוג" [כמו שמפרש לה ואזיל].

ועבדים שיהיו ברשותו בתורת "עבדי צאן ברזל" [כמו שמפרש לה ואזיל].

הרי עבדי מלוג, שהם של האשה, לא יאכלו בתרומה, הואיל ובאיסור היא נישאת, ובגמרא מפרש טעמא.

עבדי צאן ברזל — הרי אלו יאכלו בתרומה מכח הבעל שהוא כהן [ובהמשך המשנה יתבאר מה הם עבדי צאן ברזל, ומאיזה טעם מאכיל אותם הבעל בתרומה].

ואלו הן עבדי מלוג: אם מתו — מתו לה [היא זו המפסדת מן המיתה], ואם הותירו — הותירו לה [היא זו שמרוויחה מהשבחת העבדים].

והיינו, שאין לבעל באותם עבדים אלא זכות אכילת פירות [השתמשות בעבדים וזכות בולדות] בלבד, ואילו גוף העבדים — של האשה הם. ואין הבעל מקבל אחריות על גוף העבדים, אלא אם מתו העבדים, האשה מפסידה והבעל אינו חייב לשלם לה את תמורתם. וכן אם הושבחו העבדים, היא זו שנהנית מכך, ולא הוא.

וכיון ששלה הן העבדים, והיא עצמה אינה יכולה להאכילם בתרומה, כיון שהיא נפסלה, הרי אף על פי שהבעל הכהן הוא זה שחייב במזונותן, בכל זאת הרי אלו העבדים לא יאכלו בתרומה, לפי שאין חיוב המזונות של העבדים המוטל על הכהן מתיר אותם באכילת תרומה.

ואולם בדעת רש"י הוכיחו האחרונים, שאין בשם "זונה" בעצמותו כדי לפוסלה מתרומה.

ועוד אמרה תורה "ובת כהן כי תהיה לאיש זר, היא בתרומת הקדשים לא תאכל", ללמד שכל אשה שנבעלה לאדם שהוא זר ופסול לה, הרי היא אסורה מלאכול בתרומה. ופרטי דין זה מתבארים בפרק שלפנינו.

ועוד אמרה תורה: "ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה [מבעלה, וכשנישאה לו נפסלה מלאכול בתרומת בית אביה], ושבה אל בית אביה כנעוריה, מלחם אביה תאכל".

ודרשו חכמים ממקרא זה, שאין האשה אוכלת בתרומה אלא אם כן נבעלה למי שיש לו בה קדושין וגירושין. אבל אם נבעלה האשה למי שאין קידושין תופסין לו בה, שוב אינה אוכלת בתרומה. ופרטי דין זה מתבארים בפרק שלפנינו.

בת כהן שיש לה בן מישראל, הרי היא נפסלת מלאכול בתרומה.

שנאמר "ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה, ושבה אל בית אביה כנעוריה". לימד הכתוב שאם יש לה זרע שאינו כהן היא אינה אוכלת בתרומה. וגם פרטי דין זה מתבארים בפרק שלפנינו.

מתניתין:

אלמנה שנישאה באיסור לכהן גדול, וכן גרושה וחלוצה שנישאו באיסור לכהן הדיוט, והבניסה לו, הביאה האשה עמה לבית בעלה כשנישאת —

בתרומה, על אף שהיא בת ישראל, כי "קנינו של כהן שקנה קנין, הרי הוא אוכל בתרומה". וכגון אשתו של כהן או עבדו, שקנו לעצמם "קנין" עבד, הרי "קנין" זה אוכל בתרומה, כאילו היה קנינו של הכהן עצמו, וכפי שמתבאר מקור הדין הזה בגמרא.⁽²⁾

ובת כהן שניסת לישראל, ונפסלה מלאכול בתרומה שהיתה אוכלת עד עתה, כשהיתה בבית אביה, והכניסה לו עבדים —

בין עבדי מלוג בין עבדי צאן ברזל, הואיל ובין האיש ובין האשה אינם אוכלים בתרומה — הרי אלו העבדים לא יאכלו בתרומה.

גמרא:

שנינו במשנה: אלמנה לכהן גדול. הכניסה לו עבדי מלוג — לא יאכלו בתרומה:

קא סלקא דעתין, שאין עבדי אשה פסולה שנישאה לכהן אוכלים בתרומה, היות שנתחלה האשה כשנבעלה בפסלות לכהן.

וכיון שנתחללה, הרי היא עצמה אינה אוכלת בתרומה. ומשום כך אין עבדיה אוכלים בתרומה.⁽³⁾

והוינן בה: ועבדי מלוג לא יאכלו בתרומה — אמאי?

ואלו הן עבדי צאן ברזל: אם מתו העבדים מתו לו [לבעל], והוא צריך לשלם את תמורתם.

ואם הותירו העבדים, שהושבחו או נתייקרו — הותירו לו.

והיינו, שמים את ערך העבדים בעת הנישואין, והבעל מקבל עליו אחריות לשלם את ערכם לאשה ביחד עם כתובתה בשעה שהוא מת או שמגרשה.

והסכום הזה הוא סכום קבוע, בין אם העבדים קיימים ובין אם אינם קיימים, ואפילו הודלו הנכסים. ומאידך, אם השביחו העבדים או שהתייקרו אין מתחייב הבעל לשלם לאשתו יותר ממה שנישומו העבדים בשעת הנישואין.

והואיל והוא חייב באחריותן — הרי אלו יאכלו בתרומה.

ובגמרא יתבאר, אם הטעם שמאכיל אותם הבעל בתרומה, הוא משום שעל ידי חיוב האחריות נחשבים העבדים כ"קנין כספו", או משום שהם ממש שלו.

אבל בת ישראל [שאינה מפסולי כהונה] שניסת לכהן, והכניסה לו עבדים, בין היו עבדי מלוג שהם של האשה והבעל אוכל פירות, בין עבדי צאן ברזל שהם שלו — הרי אלו יאכלו בתרומה.

וטעם הדבר שאוכלים עבדי מלוג שהם שלה

אוכלת בתרומת בעלה, ואף שהיא מקום לומר שהואיל ומכח הבעל היא אוכלת ופסול חללות אינו אלא זרות בעלמא, אין היא מפסדת בשל כך את זכותה [קהלות יעקב הנדמ"ח סימן מ; ולעיל

2. רש"י. וראה הערה בדברי רש"י אלו, בתחילת דברי הגמרא על משנה זו.

3. בכל סוגייתנו מבואר, שאשה חללה אינה

וכדתניא⁽⁴⁾ בברייתא, שהכהן מאכיל את קנין קנינו בתרומה: **מנין לכהן שנשא אשה, וקנה עבדים, שיאכלו האשה או העבדים בתרומה?**

שנאמר "וכהן כי יקנה נפש קנין כספו – הוא יאכל בו".

ומנין לאשה של כהן, שהיא קנינו של הבעל הכהן, שקנתה עבדים, שגם הם אוכלים בתרומה?

והרי אף אם מכח האשה אין העבדים יכולים לאכול בתרומה כיון שהיא עצמה נתחללה –

מכל מקום, **ליהוי [יהיו] עבדים אלו, כקנינו של כהן [כגון עבדו ואשתו] שקנה לעצמו קנין, כגון עבדים, שזכותו של הכהן היא להאכיל את "קנין קנינו" בתרומה.**

והואיל ויש לעבדי האשה לאכול בתרומה מכח הכהן, שהם קנין קנינו, למה ייפסלו מלאכול בתרומה בגלל חללותה של האשה!?

אמינא, אבל מאחר שלמדנו דין "קנינו שקנה קנין", שוב אין עבדי האשה אוכלים אלא מטעם זה, ולא מכח האשה; והרש"ש כתב ללמוד מדברי התוספות בעמוד זה כפי הצד השני, וראה שם.

וכן משמע מדברי רש"י בסיפא של משנתנו, שכתב: בת ישראל שניסת לכהן, אפילו עבדי מלוג שאינן שלו יאכלו דהיינו קנינו שקנה קנין, וילפינן בגמרא דקנינו שקנה קנין אוכל, הרי למדת מדבריו שאם לא שחידשה תורה דין קנינו שקנה קנין אוכל, לא היו אוכלים עבדיה בתרומה [וראה היטב בהערה הבאה בשם רבינו עקיבא איגר].

ג. כל זה אינו אלא באשת כהן שאין לה זרע קיים מן הכהן, אבל אם יש לה זרע קיים מן הכהן [ואפילו היה זה זרע זר], שהיא עצמה אוכלת בתרומה ממאמר הכתוב: "ויליד ביתו הם יאכלו בלחמו" קרי ביה "יאכלו" בלחמו, הרי עבדיה אוכלים בתרומה מכוחה, וכמבואר בברייתא לקמן סז א "הניח בנים, עבדי מלוג אוכלים כדרך שהיא אוכלת"; ואולם אם נתחללה האשה לא יאכלו עבדיה בתרומה, שהרי מכחה בלבד הם אוכלים, וראה ברש"ש הנ"ל.

בהערות נו ב ונו א הובאו הוכחות לדין זה מן המשנה והסוגיא שם].

4. הגמרא מביאה ברייתא להוכיח את עיקר דין "קנינו שקנה קנין" שאוכל בתרומה; ולכאורה הדבר מבואר בסיפא של משנתנו: בת ישראל שניסת לכהן והכניסה לו עבדים, הרי אלו יאכלו בתרומה, ומוכח שהאשה, שהיא "קנינו שקנה קנין", אוכל בתרומה.

וביארנו התוספות: אם משום הסיפא של המשנה "היה אמינא דאכלי מכח האשה עצמה שאוכלת" כדין אשת כהן שאוכלת בתרומה "ולא מכח הבעל משום קנינו שקנה קנין", ואילו היה כן לא היה מקום לקושיית הגמרא, שהרי זו חללה היא, וכיון שהיא עצמה אינה אוכלת, הרי שאף את עבדיה לא תאכיל, "להכי פריך מברייתא דקתני: קנינו שקנה קנין אוכל", והיינו שהבעל הכהן הוא זה שמאכיל את קנין קנינו בתרומה, "ואם כן אפילו אינה אוכלת" שחללה היא "יש להם לאכול".

ולא ביארנו התוספות, אם מלבד מה שהבעל מאכיל את קנין קנינו אף האשה עצמה מאכלת את עבדיה בתרומה, או שמא אין זו אלא "היה

ומשנין: רק כל האוכל תרומה בעצמו הרי הוא מאכיל את אחרים בתרומה.

אבל כל שאין אוכל בעצמו בתרומה אינו מאכיל אחרים.

ואשה זו, שנישאה באיסור לכהן, ונתחלה אינה אוכלת, ולכן אינה מאכילה.⁽⁹⁾

והניחה הגמרא שכלל זה אמור בכל מי שגורם להאכיל אחרים בתרומה, שאם הוא עצמו אינו אוכל, הוא אינו יכול לגרום שיאכלו אחרים בתרומה, ולפיכך תמהינן:

ולא, וכי מי שאינו אוכל — אינו מאכיל!?

והרי כהן ערל, וכל הטמאים שאינם אוכלין, ומכל מקום מאכילין הם את עבדיהם

וכן מנין שעבדיו⁽⁵⁾ של כהן, שהם קנינו, שקנו עבדים לעצמם⁽⁶⁾ —

שיאכלו גם עבדי העבדים בתרומה?

שנאמר "וכהן כי יקנה נפש קנין כספו — הוא יאכל בו".

ויכול היה הכתוב לומר "וכהן כי יקנה נפש — הוא יאכל בו".

אלא, מלמד הכתוב שקנינו שקנה קנין הרי הוא אוכל בתרומה.⁽⁷⁾

הרי למדת שהכהן מאכיל את קנין קנינו בתרומה.⁽⁸⁾ ואם כן, מה איכפת לן שהקנין עצמו הוא חלל ואינו אוכל בתרומה!?

8. בקובץ הערות כתב לבאר את ההוכחה מן הברייתא שהכהן הוא זה שמאכיל את קנין קנינו בתרומה: הואיל ומבואר שאף קנינו של עבד אוכל בתרומה, וקנין העבד ודאי אינו אוכל בתרומה אלא מכח אדון אדוניו ולא מכח אדונו שלו, כי רק באשה יש לומר שיש לה דין עצמי באכילת תרומה, ומכח דין זה מאכלת היא אף את עבדיה, אבל עבד שאינו אלא כבהמת האדון, אין קנינו אוכל אלא מחמת אדוניו, וכיון שהברייתא כורכת דין קנין האשה וקנין העבד כאחד, הרי משמע כדין זה כן דין זה, [ואולם לשון התוספות ישנים הוא: "וכיון דמקרא נפיק סלקא דעתין דאין חילוק בין אוכלת לאינה אוכלת, דמכח הכהן יש להם לאכול"].

וראה לשון רש"י שכתב בדי"ה גזירה [לקמן בעמוד זה] בבאור קושיית הגמרא כאן: דלא גרעה הך חללה מעבד שקנה עבדים.

9. ואף שמכח בעלה אוכלים העבדים ולא מכחה וכפי שנתבאר לעיל, מכל מקום היא זו שנקראת

5. כתב רש"י: "ועבדיו שקנו עבדים" גרסינן, וביאר רבינו עקיבא איגר [ראה ליקוטים חדשים לרעק"א] את כוונת רש"י בדרך אפשר, שהוא בא לאפוקי שלא נגרוס "ועבדיה" [של האשה] שקנו עבדים, כי אלו באמת אינם אוכלים, ועל דרך שכתב החינוך במצוה ר"פ שעבדי העבדים שקנו עבדים אין אותם עבדים אוכלים בתרומה. וסבירא ליה לרבינו עקיבא איגר, שהוא הדין אם עבדי האשה קנו להם עבדים, שאינם אוכלים בתרומה. וראה עוד שם שהביא מדברי הרמב"ם שאף עבדי האשה שקנו עבדים יאכלו בתרומה, ולמד רעק"א מזה, שהרמב"ם חולק על החינוך.

6. כתב רש"י: ואם תאמר: מה שקנה עבד קנה רבו, ולמאי איצטריך קרא לרבויהו? משכחת לה כגון שנתנו לו לעבד מנה על מנת שאין לרבו רשות בו, והלך העבד וקנה באותו מנה עבד לעצמו.

7. שהרי זה כאילו אמרה תורה: "וכהן כי יקנה קנין כספו נפש הוא יאכל בו", רש"י.

"קנין — שהוא עצמו — אוכל" הוא דקאמר שהוא גם מאכיל, והכי קאמר:

קנין שהוא עצמו אוכל — הרי הוא מאכיל.

קנין שאינו אוכל — אינו מאכיל.⁽¹²⁾

ולפיכך: אשה — שהיא קנין — אין עבדיה אוכלים בתרומה כשהיא חללה, שהרי היא אינה "קנין אוכל". אבל זרע זרעה של בת ישראל מכהן, הרי הוא מאכיל את אם אמו בתרומה אף שהוא עצמו אינו אוכל, שהרי אין זרעה של בת ישראל מכהן מאכיל משום שהוא קנין.⁽¹³⁾

ורבא אמר ליישב טעם משנתנו שאין עבדי אלמנה הנישאת לכהן גדול באיסור אוכלים בתרומה מדין "קנינו של כהן שקנה קנין", באופן אחר:

מדאורייתא אכן מיכל אכלי, הואיל וקנינו שקנה קנין הוא.

ורבנן הוא דגזרו בהו [בעבדי אשה הנישאת לכהן באיסור] שלא יאכלו בתרומה.

והטעם: כדי שתאמר אשה זו שנישאה לכהן באיסור: אני אינה אוכלת בתרומת בעלי, ואף עבדי אינן אוכלין, אם כן זונה היא

בתרומה, וכמו ששנינן לקמן [ע א]: הערל וכל הטמאים לא יאכלו בתרומה, נשותיהן ועבדיהן יאכלו בתרומה!

ומשנינן: התם — פומייהו כאיב להו!

פיהם הוא שכואב ומונעם מאכילת תרומה באופן זמני.

כלומר, אין הם אלא מחוסרי תקנה, ועומדים הם להיתקן ולאכול בתרומה. אבל זו שהיא נעשית חללה, אין לה תקנה עולמית.⁽¹⁰⁾

ואכתי תמהינן: והרי ממוזר, כלומר: בת ישראל שניסת לכהן וילדה בת והבת ניסת למזר וילדה בן ומתה, והבן עדיין קיים, ושנינו לקמן סט א, שאם אמו אוכלת בתרומה בגרמתו, כי כל אשה שנתעברה מכהן זרעה או זרע זרעה קיים הרי היא אוכלת בתרומה, ואפילו ישראל הוא ואפילו ישראל ממזר הוא —

שהוא — זרע הזרע עצמו — אין אוכל בתרומה שהרי זר הוא, ומכל מקום מאכיל את אם אמו בתרומה!⁽¹¹⁾

אמר פירש רבינא את יישוב הגמרא "אוכל מאכיל שאינו אוכל אינו מאכיל":

לא נאמר כלל זה בכל המאכילים, אלא רק:

11. כתב רש"י: והוא הדין נמי אי כשר הוה שנולד מישראל כשר, נמי אין אוכל ומאכיל אם אמו, והא דנקט לאותובי "ממוזר" משום דמתניתין היא לקמן סט ב.

12. בקובץ הערות כתב שהוא גזירת הכתוב.

13. יש להסתפק לפי תירוץ הגמרא, האם קנין

ה"מאכיל", ובהמשך הסוגיא מבואר, שאף זרע זר שיש לבת ישראל מכהן, נקרא "מאכיל".

10. רש"י. במשנה דלקמן פירש רש"י: הערל, שמתו אחיו מחמת מילה; ותמה עליו הריטב"א שם מסוגייתנו, דמשנינן כאן "פומייהו כאיב להו", וזה אין שייך בערל שמתו אחיו מחמת מילה! ותירץ: אפשר שייבלע בו דמו, או שיתחזק ויתחלפו סמניו, ראה שם.

אלא שעיקר גזירת חכמים היתה באלמנה כהנת [בת כהן] שנישאת לכהן גדול [או גרושה כהנת שנישאת לכהן הדיוט].

ומשום, דאם תאמר: עבדיה אכלי בתרומה מכח כהונת בעלה ואף שהיא חללה, **אתיא** האלמנה לאורויי היתר להאכיל את עבדיה אף לאחר מיתת בעלה משום כהונתה שלה [שהרי היא חזרה לבית אביה, ואוכלת בתרומה] ולא תחוש לכך שנעשית חללה, כי תאמר:

הרי מעיקרא, קודם שנישאתי, **אכלי עבדי בתרומה דבי נשא** [בתרומת בית אבי], כלומר, מתוך שאכלתי אני בגין היותי בת כהן, אף עבדי אכלו בתרומה.

ואף כשאני **כשינפכי ליה להאי** [וכשנשאתי לזה], ונתחללתי, **אכלי עבדי בתרומה דגבראי** [של בעלי].

ואם כן **השתא** שנתאלמנתי מבעלי, אף שאני עצמי איני אוכלת כיון שנתחללתי, מכל מקום **הדרי לי למילתיה קמייא** [אחזור למצבי הקודם], להאכיל את עבדי בתרומה, ואף שנתחללתי, שהרי החללות לא מנעה את העבדים מלאכול כשהייתי בבית בעלי.

ואולם היא **לא ידעה, דמעיקרא**, קודם

אצלו [זונה אני אצל בעלי]. **והילכך אתי לאפוקה** [יוציאנה בעלה], ולא ישהה עמה באיסור.

רב אשי אמר אף הוא כדברי רבא, שמן התורה יכולים העבדים לאכול בתרומה מדין "קנינו שקנה קנין", ומדרבנן הוא שאסרו את העבדים לאכול בתרומה, ומשום גזירה **שמא תאכיל** את עבדיה אף **לאחר מיתה** של בעלה, והרי כשמת בעלה אין מי שיאכילם בתרומה.

ותמהינן: **אלא מעתה**, אף **בת ישראל** כשרה **שנשאת לכהן לא תאכיל** את עבדיה בתרומה, **גזירה שמא תאכיל** אותם אף **לאחר מיתה**, שהרי מה טעם יש לגזור כן רק על בת ישראל פסולה שנישאת לכהן.

ואילו במשנתנו שנינו: בת ישראל שניסת לכהן והכניסה לו עבדים בין עבדי מלוג וכו' יאכלו בתרומה! (14)

אלא, אמר רב אשי: אכן בבית ישראל שניסת לכהן, אין מקום מעיקר הדין לגזור שמא תבוא להאכילם לאחר מיתה, כשחזרה להיות זרה, כי יודעת היא, שאחר מיתת בעלה, שוב אינה מאכלת, לא את עצמה ולא את עבדיה, בתרומה.

שלא תאכל גזירה שמא תאכל לאחר מיתת בעלה; ולפיכך כתב: וגירסא דמחזורה טפי, "בת ישראל [כשירה] שניסת לכהן, לא תאכל גזירה שמא תאכל לאחר לאחר מיתה", ואכן קושיית הגמרא היא ממנה עצמה, וכל שכן עבדיה.

והתוספות כתבו, שאף לגירסת שלפנינו, הקושיא היא הן ממנה עצמה והן מעבדיה, ראה

שאינו אוכל מחמת שהוא טמא, הרי הוא מאכיל את עבדיו בתרומה?

וראה בקרן אורה ד"ה אמר, שצידד לומר בדעת הירושלמי, שקנין טמא אינו מאכיל, ראה שם.

14. רש"י. והקשה הרמב"ן על גירסת רש"י: ליקשי מן האשה עצמה [שנישאת לכהן בהיתר],

ומאותו טעם עצמו, אסרו חכמים את כל הפסולות שנישאות לכהן באיסור, וכגון גרושה וחלוצה לכהן הדיוט.

איתמר: המכנסת שום לבעלה [הכניסה לו נכסי צאן ברזל, שהוא שם את ערכם בשעה שהכניסה אותם, ומקבל על עצמו בכתובתה, לשלם לה שומא זו כשימות או יגרשנה].

וכשגירשה בעלה, היו הכלים או הקרקעות שהכניסה עדיין קיימים:

היא, האשה **אומרת:** כלי שהכנסתי — אותם עצמם **אני נוטלת**, לפי הערך של החיוב שאתה התחייבת לי עבורם בכתובתי, ואיני נוטלת דמים.

והוא הבעל **אומר:** רק **דמים אני נוטן**, כמו שקבלתי עלי בשומא בחיוב כתובתך עבור נכסי צאן ברזל, ומאז הן באחריותי, ושלי הן, [רש"י], ואיני חפץ ליתן אותם עצמם.

הדין עם מי?

רב יהודה אומר: הדין עמה, ותטול כליה. (1) ב-10

ורבי אמי אומר: הדין עמו, ונותן לה דמים, ואינה נוטלת את הכלים.

ומפרשת הגמרא את טעמם:

רב יהודה אומר: הדין עמה, כי משום "שבח בית אביה" — דידה הוי!

שנישאת, אכן היו עבדיה אוכלים בתרומה, כיון דלא שויתה לנפשה חללה [לא היתה חללה].

ואילו השתא שויתה לנפשה חללה [הרי נעשתה חללה], ושוב אינה יכולה להאכיל את עבדיה בתרומה.

כלומר, שהיא לא תדע להבחין, שהחללות כשהיתה בבית בעלה אינה מונעת את העבדים מלאכול, אבל עכשיו שמכחה הם אוכלים, הרי החללות מונעת את עבדיה מלאכול.

ולפיכך אמרו חכמים שאף כשהיא אצל בעלה, שאין החללות פוסלתה מעיקר הדין, לא תאכל זו בתרומה.

ומפרשינו: **תינח אלמנה כהנת**, שפיר אתה אומר שאין עבדיה אוכלים בתרומת בעלה.

אבל **אלמנה בת ישראל — מאי איכא למימר!**? מה הטעם שלא יאכלו עבדיה בתרומה מכח בעלה הכהן, שהרי לא תבוא להאכילם לאחר מיתה, כשחזרה להיות זרה ככל הזרות?!

ומשנינו: **באלמנותה — לא פליגי רבנן**.

היות ובאלמנה כהנת מן הראוי לגזור שלא יאכילנה בעלה, שוב לא חילקו חכמים, ואסרו אף את עבדי אלמנה בת ישראל שלא יאכלו בתרומה מכח בעלה הכהן.

1. לקמן בהמשך הסוגיא מבואר, שאף לרב יהודה אין הכלים שלה בלא שתעשה בהם גוביינא.

ודעת התוספות והתוספות ישנים והכי משמע גם מדברי הרמב"ן והרשב"א, שידענו כל זה

דרייהם ודברי הרמב"ן.

ואולם, מדברי רש"י שהביא את משנתנו כהוכחה שבת ישראל הניסת לכהן מאכלת את עבדיה בתרומה, משמע קצת שלא כדברי התוספות.